

Rambeslut om jurisdiktionskonflikter

Justitiedepartementet

2009-02-26

Dokumentbeteckning

COPEN 19

Förslag till rådets rambeslut om förebyggande och lösning av jurisdiktionsvister i straffrättsliga förfaranden

Sammanfattning

Tjeckien har tillsammans med Polen, Slovakien, Slovenien och Sverige lagt fram ett förslag till rambeslut om att förebygga och lösa positiva jurisdiktionskonflikter i straffrättsliga förfaranden, det vill säga situationer där fler än en medlemsstat kan komma att lagföra samma person för samma gärning. Förslaget skapar ett ramverk för hur brottsutredande myndigheter inom EU ska samarbeta i syfte att undvika att det bedrivs parallella förundersökningar. Förslaget, som har förändrats under pågående förhandlingar, har nu utgångspunkten att så snart en brottsutredande myndighet har skälig anledning anta att ett parallellt förfarande bedrivs i någon annan medlemsstat, ska den myndigheten kontakta den aktuella statens myndighet. Om det bedrivs parallella brottsutredningar, ska myndigheterna, utifrån vissa i förslaget angivna kriterier, tillsammans komma fram till vilken stat som lämpligast ska fortsätta med processen. I de fall medlemsstaternas myndigheter inte kan enas, kan frågan hänskjutas till Eurojust. Syftet med förslaget är dels att undvika att en person lagförs två gånger för samma brott och dels processekonomiskt.

Förslaget skapar inga skyldigheter för en medlemsstat att ta över eller avstå från jurisdiktion; det tillhandahåller endast en ram för att i samförstånd lösa jurisdiktionskonflikter. Det införs inte någon överstatlig beslutande instans. Förslagets genomförande kräver inte lagstiftning i Sverige.

Sverige är som medförslagsställare och inkommande ordförandeland positivt till förslaget.

1.1 Ärendets bakgrund

Förslaget är en fortsättning på det straffrättsliga samarbetet inom EU som bedrivs enligt de politiskt uppställda målen i Haag- och Tammerfors-programmen. Ordförandeskapet med flera stater lade ursprungligen fram ett förslag med ett vidare tillämpningsområde än det nu aktuella. Enligt ursprungsförslaget skulle en brottsutredande myndighet enligt ett antal objektiva kriterier, vilka alla innefattar en mer eller mindre stark koppling till en annan medlemsstat, skicka en underrättelse till den eller de staterna för att reda ut om det pågår ett förfarande även där. Vidare var tillämpningsområdet mer omfattande på så sätt att även utredningar som hade kopplingar till varandra men som t.ex. inte avsåg samma person, ingick. Det vidare förslaget avsåg att även hantera de fall där inte bara samma person och gärning utan även mer omfattande ”brottshärvor” utreds i flera stater. Under förhandlingarnas gång har emellertid förslaget preciserats till att bara avse fall där utredningarna avser samma gärning och samma person.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget till rambeslut föreskriver i huvudsak att medlemsstaternas myndigheter ska utöka sitt straffrättsliga samarbete genom att informera varandra om utredningar som avser samma gärning och samma person samt att de ska försöka lösa eventuellt uppkomna jurisdiktionskonflikter genom direkt samråd för att undvika en situation där en person lagförs dubbelt eller att förundersökning bedrivs parallellt avseende samma gärning.

Informationsplikten uppstår när en brottsutredande eller annan särskilt utsedd behörig myndighet, har skälig anledning anta att en parallell utredning bedrivs i en eller flera andra medlemsstater (artikel 5.1). I sådant fall ska myndigheten begära information från en behörig myndighet i den andra staten i syfte att få reda på om ett parallellt förfarande bedrivs där. Den tillfrågade myndigheten är, om den är behörig, skyldig att svara (artikel 5.2). Om det kommer fram att det faktiskt bedrivs parallella utredningar beträffande samma person och gärning ska myndigheterna i de aktuella staterna samråda direkt med varandra (artikel 12.1). Samrådet ska syfta till att komma fram till var utredningen bör bedrivas. Förslaget anger som generell utgångspunkt att det lämpligen bör vara i den stat där huvuddelen av brottsligheten har begåtts. Eurojust ska hållas informerad av medlemsstaterna och kan dessutom lämna råd om hur en jurisdiktionskonflikt bör lösas. Förfarandet enligt rambeslutet är frivilligt. Rambeslutet tvingar ingen stat att avstå från att, eller att mot sin vilja, utreda och lagföra ett brott.

De rättsliga förutsättningarna för att bedriva det utökade samarbete som förslaget innebär finns redan för svensk del. Förslaget innebär i praktiken att för svenska myndigheter redan existerande samarbetsmöjligheter struktureras och kompletteras med en samrådsskyldighet. En sådan skyldighet för våra brottsutredande myndigheter behöver dock inte införas i lag. Det krävs således inte någon lagstiftning för att genomföra förslaget.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Syftet med rambeslutet är bl.a. att av processekonomiska skäl samordna parallella utredningar, varför några ökade kostnader inte bör uppstå. Eventuella kostnader bör kunna finansieras inom befintlig budgetram.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Sverige är som medförslagsställare och inkommande ordförandeland positivt till initiativet. Sakskälen för detta är främst att det är angeläget att undvika situationer där en person är föremål för lagföring i två stater för samma sak samt att det skapar förutsättningar för en förbättrad processekonomi inom unionen.

Förslagets tillämpningsområde är avgränsat på ett lämpligt sätt till att föreskriva informationsutbyte och samråd i fall som avser samma gärning. Syftet är således inte att reglera situationer där det i olika stater pågår förundersökning avseende samma person men för olika brott.

Sverige ska verka för att samarbetet blir så enkelt och effektivt som möjligt. Underrättelsesskyldigheten inträder när medlemsstatens utredande myndighet upptäcker omständigheter som gör att det skäligen kan antas att det bedrivs en parallell utredning i en annan medlemsstat. Således är det personerna som praktiskt arbetar med att utreda och lagföra brott som bestämmer omfattningen av samarbetet. Detta ligger väl i linje med Sveriges ambition att göra samarbetet både enkelt och effektivt. För att skapa klara och samtidigt naturliga kommunikationsvägar stödjer Sverige förslaget som syftar till direktkommunikation mellan brottsutredande myndigheter. För att ta hand om de fall där det kan vara svårt att veta till vem informationen ska skickas föreskriver förslaget lämpligen att redan befintliga kommunikationsvägar ska användas, t.ex. Eurojust eller det Europeiska rättsliga nätverket. Vilken information som ska kommuniceras och hur det ska ske, regleras också av förslaget. Detta skapar enhetlighet och förutsebarhet, vilket underlättar för tillämpande myndigheter.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2008/09:FPM87

Medlemsstaterna är i huvudsak positiva till förslaget.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Kommissionen, som har upprättat en grönbok på området (GREEN PAPER On Conflicts of Jurisdiction and the Principle of *ne bis in idem* in Criminal Proceedings, COM(2005) 696 final; se även Regeringskansliet, Faktapromemoria 2005/06:FPM61) är positiva till rambeslutet.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget är inte formellt remitterat men det är känt att Åklagarmyndigheten och Eurojust är positiva till förslaget.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden för förslaget till rambeslut är artiklarna 31.1 c och d samt 34.2 b i fördraget om den Europeiska unionen. Beslut fattas i rådet med enhällighet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Jurisdiktionskonflikter involverar definitionsmässigt fler än en stat. Lösningen på sådana konflikter är därför inte möjliga att nå på en lägre nivå än bilateral eller mellanstatlig. Jurisdiktionskonfliktproblematik inom EU handhas lämpligen på den gemensamma nivån. Förslaget tvingar inte till annat än informationsutbyte i vissa fall.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget förhandlas i rådsarbetsgruppen för straffrättsligt samarbete. Ordförandeskapet lägger stor vikt vid förslaget och ett flertal möten kommer att äga rum under våren, syftande till att nå en politisk överenskommelse under maj/juni 2009.

4.2 Fackuttryck/termer

(Positiv) Jurisdiktionskonflikt – En stat sägs ha jurisdiktion över ett visst brott om staten kan pröva frågan om straffrättsligt ansvar för brottet. Om fler

än en stat kan göra den prövningen för samma brott och samma person 2008/09:FPM87
föreligger en (positiv) jurisdiktionskonflikt i den mening som avses här.